

Kommunstyrelsen

Plan mot våldsbejakande extremism

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

Plan mot våldsbejakande extremism för perioden 2018 – 2021 antas.

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 att tillsätta en särskild utredare för att i rollen som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Den strategi som togs fram av nationella samordnaren utgår från att varje kommun ska tillsätta en lokal samordnare eller kontaktperson, ta fram en lokal lägesbild över den egna situationen med våldsbejakande extremism och formulera en handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som använder våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Den svenska våldsbejakande extremismen definieras i huvudsak som tre miljöer: den högerextremistiska vit makt-miljön, den vänsterextremistiska autonoma miljön och den islamistiska extremistmiljön. Det finns aktiva inom samtliga våldsbejakande miljöer i Eskilstuna idag

Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är beroende av en ökad kunskapsnivå hos delaktiga myndigheter och lokala aktörer, bättre samverkan mellan dessa, ett brett förebyggande arbete samt en effektiv lagstiftning. Att förebygga utanförskap och arbeta för delaktighet generellt i förhållande till vuxna och barn har stor betydelse för att förebygga rekryteringen till våldsbejakande extremism. Därför går det att använda mycket av den kunskap som finns inom brottsförebyggande arbete. Våldsbejakande extremism är inte en särskild fråga i sig utan kommunen och enskilda medarbetare ska fokusera på sitt kärnuppdrag, men det är viktigt att de har kännedom om de olika ideologierna bakom våldsbejakande extremism och kunskap att identifiera tecken och personer i riskzonen att radikaliseras. Allvarliga eller extraordinära händelser hanteras inom ramen för kommunens ordinarie kris- och beredskapsarbete.

Planen mot våldsbejakande extremism har tagits fram av samordnare för våldsbejakande extremism på kommunledningskontoret (från 1 januari 2018, tidigare hos socialförvaltningen). Planen bygger på rekommendationer från den nationella samordnaren och har haft en referensgrupp med medarbetare från socialförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, kommunledningskontoret och polisen. Det har också kommit värdefulla synpunkter vid olika utbildningstillfällen, föreläsningar och workshops kring ämnet som Eskilstuna kommun arrangerat under 2017 samt ett kunskapsseminarium med den nationella samordnaren som anordnades av länsstyrelsen i juni 2017.

Det har även varit dialog med civilsamhället vid tre tillfällen (juni, september och december 2017). Polisen och Säkerhetspolisen har varit involverade i framtagandet av lokal lägesbild.

Plan mot våldsbejakande extremism 2018 - 2021

Syftet med planen är att:

- Höja kompetensnivån hos medarbetare och invånare.
- Identifiera och samverka med berörda aktörer.
- Minimera riskerna för att personer i kommunen lockas in i våldsbejakande extremism.
- Öka tidig upptäckt av personer som riskerar att lockas in i våldsbejakande extremism.
- Säkerställa att personer som är i behov av stöd får rätt insatser från kommunen.

Målet är att Eskilstuna kommun blir en plats utan våldsbejakande extremism.

Planen tydliggör ansvarsfördelningen mellan kommunledningskontoret, förvaltningar och bolag samt ansvaret som polis och säkerhetspolisen har.

Samtliga nämnder och bolag har ett ansvar för genomförandet av kommunens övergripande plan mot våldsbejakande extremism. Den centrala samordnaren kommer att stötta respektive nämnd/bolag med att ta fram riktlinjer och rutiner till stöd för det dagliga arbetet. Genomförandet sker inom ramen för ordinarie verksamhet och styrsystem genom verksamhetsplan och budget. Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp handlingsplanen, årligen inom ramen för ordinarie uppföljning. Kommunledningskontoret ansvarar för eventuell revidering vid planperiodens slut.

Kommunledningskontorets synpunkter

Representanter från kommunledningskontoret har varit med i utformandet av planen och föreslår att plan mot våldsbejakande extremism för perioden 2018 - 2021 antas.

Finansiering

Planen medför inga kostnader utöver det som ryms inom ram.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Grunden för att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism läggs genom ett öppet, transparent och fritt samhälle, genom goda uppväxtvillkor, tillgång till god utbildning, arbete och självförsörjning. Genom goda relationer mellan offentliga institutioner, det civila samhället och mellan människor motverkas radikaliserings. Eskilstuna kommuns samlade arbete för hållbar utveckling bidrar till att motverka våldsbejakande extremism.

Planen mot våldsbejakande extremism bidrar till en effektiv organisation genom att tydliggöra såväl ansvar mellan olika kommunala verksamheter som arbetet vid extrema händelser och kriser.

Pär Eriksson
Kommundirektör

Marita Skog
Utvecklingsdirektör

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder och bolag
Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, välfärd

STYRDOKUMENT

Plan mot våldsbejakande extremism 2018 - 2021

Beslutad när	2018-03-28
Beslutad av	Kommunfullmäktige
Diarienummer	KSKF/2018:83
Ersätter	
Gäller för	Samtliga nämnder och bolag
Gäller fr o m	2018-03-28
Gäller t o m	2021-12-31
Dokumentansvarig	Utvecklingsdirektör
Uppföljning	2021

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett visst område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer. Den ska vara tidsbegränsad och beslutas av kommunfullmäktige.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Ämnesområde och bakgrund

Regeringen beslutade att tillsätta en särskild utredare den 26 juni 2014 för att i rollen som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Den strategi som togs fram av Nationella samordnaren utgår från att varje kommun ska tillsätta en lokal samordnare eller kontaktperson, ta fram en lokal lägesbild över den egna situationen med våldsbejakande extremism och formulera en handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism.¹

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som använder våld för att nå ideologiska mål.

Grunden för att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism läggs genom ett öppet, transparent och fritt samhälle, genom goda uppväxtvillkor, tillgång till god utbildning, arbete och självförsörjning. Genom goda relationer mellan offentliga institutioner, det civila samhället och mellan människor motverkas radikaliserings. Den nationella samordnaren rekommenderar att samverkan i Sverige ska utgå från insatser som bygger på att främja demokratin, förebygga och förhindra extremism.

Personer som deltagit i våldsbejakande extremistisk verksamhet ska primärt hanteras av polisen och säkerhetspolisen. Det är säkerhetspolisen och polisens ansvar att förhindra att en radikaliserad person som återvänt till Sverige begår brott. Säkerhetspolisen har också ett uppdrag att bevaka personer som är radikaliserade på ett sätt som utgör ett hot.

Kommunen har ansvar för att både arbeta förebyggande och med riktade insatser som motverkar våldsbejakande extremism i samverkan med andra aktörer. Kommunen ska vara aktiva mot våldsbejakande extremism och aldrig acceptera bejakande eller brukande av våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer.

Vad är våldsbejakande extremism?

Den svenska våldsbejakande extremismen definieras i huvudsak som tre miljöer: den *högerextremistiska vit makt-miljön*, den *vänsterextremistiska autonoma miljön* och den *islamistiska extremistmiljön*. Till det kommer ensamagerande som står utanför specifika miljöer men inspireras av deras budskap. Anhängare till våldsbejakande miljöer underkänner demokratiska principer och spelregler. Gemensamt är att de i grunden vill förändra det demokratiska samhället och införa en annan

¹ (Samordnaren 2016).

samhällsordning. På vägen dit anses våld och andra brott vara en legitim metod. Brottsligheten utmanar demokratin och innebär stora risker och kostnader, både för samhället och för enskilda personer.

Våldsfrämjande radikaliseringsgång går att urskilja i skilda religiösa och kulturella sammanhang. Generellt beror radikaliseringsgång på tre grundläggande saker:

- 1- Att det finns faktiska/upplevda orättvisor eller kränkningar.
- 2- Att det finns en våldsförespråkande ideologi som pekar på orättvisor, förklarar deras orsak och vad som bör göras för att åtgärda orättvisorna.
- 3- Att det finns ett socialt sammanhang där ideologin internaliseras.

Radikaliseringsgång beror på ett samspel av dessa saker och har varierande betydelse för olika individer.

Radikaliseringsgång sker ofta via sociala kontakter men även genom föreläsningar och propaganda. Mycket av detta sker idag via sociala medier och på nätet. Ideologins betydelse varierar mellan individer, den kan inspirera till och stärka avsikten att delta i terrorism men den kan även fungera för att legitimera ett redan våldsamt beteende som till stor del har andra orsaker.

Vilka personlighetstyper dras till extrema miljöer?

Brottsförebyggande rådet och Säkerhetspolisen har identifierat fyra olika vägar in i radikaliseringsgång.² Vägar ska ses som stereotyper och kan i verkligheten bero på ett samspel mellan flera vägar som kan ha varierande betydelse för olika individer:

- **Utagerarens väg:** Personer i yngre tonåren som är ensamma och osäkra, som har en problematisk bakgrund med droger, våld och annan kriminalitet. Det är sökandet efter grupptillhörighet som lockar.
- **Grubblarens väg:** Personer som söker svar på livsfrågor och upplever en plötslig insikt. Det är ofta skötsamma och attraheras inte av våld.
- **Familjens väg:** Personer som växt upp i en familj med radikala och extrema uppfattningar. De har ofta upplevt en isolerad barndom.
- **Kontaktsökarens väg:** Personer som lockas av gemenskap och sammanhållning. Kan hamna i extrema miljöer av ren slump.

Prevention

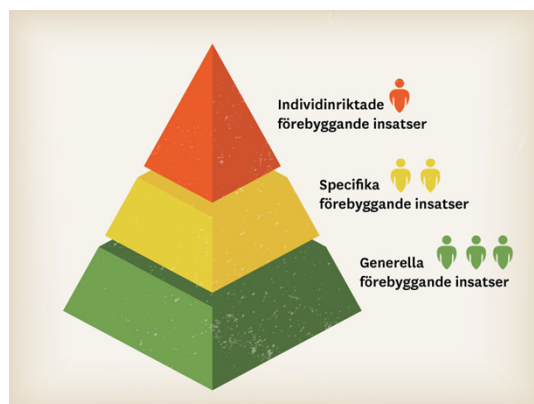
Att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremism är avgörande för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan offentliga

² Våldsbejakande extremism i Sverige – Nuläge och tendenser (2014)

aktörer och civilsamhälle som på olika sätt berörs av frågan. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är beroende av en ökad kunskapsnivå hos delaktiga myndigheter och lokala aktörer, bättre samverkan mellan dessa, ett brett förebyggande arbete samt en effektiv lagstiftning. Att förebygga utanförskap och arbeta för delaktighet generellt i förhållande till vuxna och barn har stor betydelse för att förebygga rekryteringen till våldsbejakande extremism.

Arbete mot våldsbejakande extremism sker på flera nivåer. Via *främjande* arbete med generellt stöd som inkluderar alla föräldrar och barn i samhället och skapar trygga förhållanden, det *förebyggande* som syftar till att motivera individer att inte ansluta sig till en våldsbejakande ideologi och slutligen arbete med att *förhindra* att specifika individer begår ideologiskt motiverade våldshandlingar. Förebyggande åtgärder på lokal nivå är nödvändiga eftersom det är där som våldsbejakande extremistgrupper verkar. Personal som möter barn och ungdomar behöver ha kunskap om extremism, kunna upptäcka tecken på radikaliserings samt kunna bemöta extrem och våldsbejakande retorik.

Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism är ett av flera perspektiv inom brottsförebyggande arbete, därför går det att använda mycket av den generella kunskap som finns inom brottsförebyggande arbete. Det förebyggande arbetet måste bedrivas på flera nivåer:³

Individeriktade insatser: Insats som riktar sig mot den specifika individen som har ett riskbeteende. Går ofta hand i hand med specifika insatser mot riskgrupper. Exempelvis utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som undervisningsstöd eller praktikplats.

Specifika insatser: Insats som fokuserar på specifika problem eller unga i riskgrupper. Insatsen är resursorienterad. Exempelvis lokal samverkan mellan skola, polis, socialtjänst och fritid på en specifik skola eller bostadsområde.

Generella insatser: Bred insats för alla flickor och pojkar. Riktar sig inte mot riskgrupper men har potential att fånga upp några ur riskgrupper. Kommunal kärnverksamhet exempelvis skola.

Kommunens ansvar

Våldsbejakande extremism har sin udd riktad mot vårt demokratiska samhälle i vilket kommunerna utgör basen. Våldsbejakande extremism hotar och angriper också enskilda kommunmedlemmars fri- och rättigheter. Eskilstuna kommuns primära ansvar är att arbeta med det kommunala kärnuppdraget och på så sätt främja demokrati och förebygga att individer radikaliserar. Genom samverkan med föreningar och trossamfund kan ungdomar med svag tillit till samhället fångas upp.

³ <http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/metod/forebyggande-arbete/>

Enskilda medarbetare ska fokusera på sitt kärnuppdrag, men det är samtidigt viktigt att de har kännedom om de olika ideologierna bakom våldsbejakande extremism och kunskap att identifiera tecken och personer i riskzonen att radikaliseras. Det är extra viktigt för medarbetare som möter många flickor och pojkar i sitt dagliga arbete exempelvis lärare, fastighetsskötare, fritidsgårdspersonal och socialsekreterare.

Särskilt om socialtjänsten

Kommunens socialtjänst har ett särskilt ansvar att verka mot våldsbejakande extremism. Socialtjänsten möter människor som riskerar att hamna i extremism och ska stödja de som befinner sig i destruktiva miljöer. Alla verksamheter är skyldiga att göra en orosanmälan till socialtjänsten vid misstanke om att barn och unga far illa. Socialtjänsten utreder, inkluderar barnens familj och gör risk- och skyddsbedömningar. Som sista utväg kan socialtjänsten använda tvångslagstiftning i form av lagen om vård av unga (LVU 1990:52).

Plan mot våldsbejakande extremism 2018 - 2021

Syfte

Syftet med planen är att

- Höja kompetensnivån hos medarbetare och invånare.
- Identifiera och samverka med berörda aktörer.
- Minimera riskerna för att personer i kommunen lockas in i våldsbejakande extremism.
- Öka tidig upptäckt av personer som riskerar att lockas in i våldsbejakande extremism.
- Säkerställa att personer som är i behov av stöd får rätt insatser från kommunen.

Mål

Att Eskilstuna kommun blir en plats utan inslag av våldsbejakande extremism.

Avgränsning

Allvarliga eller extraordinära händelser hanteras inom ramen för kommunens ordinarie kris- och beredskapsarbete. Kommunstyrelsen och kommunens krisledning ansvarar för att koordinera de kommunövergripande insatser som behövs för att bemöta en förhöjd risk eller kris.

Lägesbilden i Eskilstuna

Det finns aktiva inom samtliga våldsbejakande miljöer i Eskilstuna idag.

Plan

För att uppnå målet föreslås följande ansvarsfördelning och insatser:

- Kommunledningskontoret ska samordna de kommunövergripande insatser som behövs för att bemöta riskerna och utse en kontaktperson.
- Kommunledningskontoret ska ansvara för att utbildningsinsatser genomförs till i första hand personal i första linjen, såsom t.ex. lärare, förskollärare, fritidsgårdspersonal och personal inom socialförvaltningen.
- Kommunledningskontoret ska ansvara för att arbetet genomförs i samverkan med andra berörda aktörer.
- Verksamheter som kommer i kontakt med barn, ungdomar och unga vuxna ska aktivt arbeta med frågan inom ramen för det ordinarie arbetet.
- Enskilda personer och deras anhöriga ska få råd och stöd inom befintliga strukturer.

Kontaktpersonens ansvar

Den av kommunledningskontoret utsedda kontaktpersonen ska ha följande ansvar:

- Ansvara för kunskapsinhämtning och omvärldsbevakning av arbetet mot våldsbejakande extremism, utifrån ny forskning, lagförändringar, statliga utredningar samt goda nationella och internationella exempel.
- Vara sammankallande och delta i kommunens nätverksgrupp (se nedan)
- Ansvara för kontakterna gentemot den nationella och regionala nivån.
- Ansvara för kontakterna gentemot polis och säkerhetspolis.
- Genomföra riktade utbildningar och stödja berörda verksamheter.
- Ansvarar för framtagandet av en aktuell lägesbild för respektive nytt år i samråd med polisen.
- Ansvara för framtagande av informationsmaterial.
- Följa upp och utvärdera arbetet.
- Årligen rapportera till det brottsförebyggande rådet Trygga Eskilstuna.

Nätverksgrupp

En nätverksgrupp bestående av representanter från berörda verksamheter och polisen ska bildas för att bevaka frågan utifrån respektive verksamhetsområde och bidra till en gemensam lägesbild som uppdateras löpande.

Genomförande och uppföljning

Samtliga nämnder och bolag har ett ansvar för genomförandet av kommunens övergripande handlingsplan mot våldsbejakande extremism. Genomförandet sker inom ramen för ordinarie verksamhet och styrsystem genom verksamhetsplan och budget. Den centrala samordnaren kommer

att stötta respektive nämnd/bolag med att ta fram riktlinjer och rutiner till stöd för det dagliga arbetet. Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp handlingsplanen, årligen inom ramen för ordinarie uppföljning. Kommunledningskontoret ansvarar för eventuell revidering inför kommande planperiod.